

Advies bij het jaarlijkse verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie

Periode van 1 januari 2018 tot 31 december 2018

Aansluitend op het jaarlijkse verslag van de Vlaamse Regering over de buitenlandse wapenhandel in 2018, wijst het Vlaams Vredesinstituut op de volgende vaststellingen over de context in 2018:

- Een omvattende beeldvorming over de instroom en handel in vuurwapens en munitie is momenteel niet mogelijk.
- De beschikbare data tonen aan dat de vergunde invoer van vergunningsplichtige vuurwapens en munitie in het Vlaams Gewest sinds 2012 sterk is toegenomen. Deze stijging van de vergunde invoer ligt in lijn met een toename van het particulier wapenbezit en -gebruik in Vlaanderen, zoals onder andere blijkt uit de gegevens in het Centraal Wapenregister.
- De overbrenging van vuurwapens en munitie vanuit Nederland en Luxemburg is niet opgenomen in bovenstaande gegevens omdat deze handel niet vergunningsplichtig is. Hiervoor is wel een 'blauwe kaart' vereist, maar een duidelijke wettige basis voor dit administratief document ontbreekt.
- De Vlaamse overheid startte in 2019 met de implementatie van een online beheerssysteem voor in-, uit- en doorvoervergunningen van wapens, munitie en ander voor militair dienstig materiaal. Dit systeem maakt het in principe mogelijk in de toekomst ook een beeld te krijgen van de effectieve in- en uitvoer van deze producten naar en vanuit Vlaanderen.
- De dienst Controle Strategische Goederen heeft nog steeds geen rechtstreekse toegang tot het Centraal Wapenregister
- De toename van de vergunde invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen zet bijkomende druk op het huidige controlesysteem, dat sowieso al met verschillende uitdagingen te kampen heeft.
- Een sluitend controlesysteem voor legale wapenhandel is belangrijk om illegale wapenhandel te voorkomen en aan te pakken

Op basis van de gegevens gepubliceerd in het jaarverslag buitenlandse wapenhandel 2018, en op basis van een analyse van de (vergunde) invoer en het (particulier) bezit van vuurwapens in Vlaanderen en het controlestelsel terzake, adviseert het Vlaams Vredesinstituut:

- Maak de overbrenging van vuurwapens en munitie **vanuit Nederland en Luxemburg vergunningsplichtig** om zo een sluitend controlesysteem op de buitenlandse handel in vuurwapens in te voorzien.
- Zorg voor een goede elektronische registratie en opvolging van het effectief gebruik van de afgeleverde invoervergunningen.
 - o Werk een **interne procedure uit om het gebruik van uitgereikte vergunningen systematisch** op te volgen en om in samenwerking met de betrokken wapenhandelaars te werken aan meer realistische vergunningsaanvragen
 - o Voorzie daarnaast ook een **rapportagemechanisme** over de effectieve instroom van vuurwapens en munitie (en van de uitvoer van vuurwapens, munitie en ander militair materieel) naar het Vlaams

Gewest in het jaarlijks verslag buitenlandse wapenhandel van de Vlaamse regering.

- Blijf aandringen bij de federale overheid om **rechtstreeks toegang tot het Centraal Wapenregister** mogelijk te maken voor de dienst Controle Strategische Goederen.
- Neem maatregelen om de **complexiteit van het bestaande controlesysteem te verminderen**. Onderzoek daarom of het samenbrengen van de verschillende Vlaamse controlebevoegdheden onder één overheidsdienst een toegevoegde waarde kan betekenen om de huidige versnippering tegen te gaan
- Maak werk van een **overkoepelende overlegstructuur** inzake de legale internationale en nationale handel in vuurwapens en munitie om de huidige verkokering in de controleketen tegen te gaan. Het interfederaal overlegcomité ter bestrijding van de illegale wapenproductie en –handel (IOBW) kan hiervoor een potentieel nuttig orgaan zijn.
- **Versterk de capaciteit van de betrokken diensten**. In eerste instantie dient te worden gegarandeerd dat de dienst Controle Strategische Goederen op een adequate manier in staat is het effectief gebruik van uitgereikte vergunningen systematisch op te volgen. Daarnaast dient ook de capaciteit van andere diensten zoals het Centraal Wapenregister, de provinciale wapendiensten, de proefbank en lokale politiediensten versterkt te worden.
- Versterk de **digitalisering van de bestaande controleketen** en besteed daarbij expliciet aandacht aan de afstemming en interoperabiliteit van de nieuwe systemen.
- Hou rekening met de aanbevelingen uit het **advies van het Vlaams Vredesinstituut van 8 november 2018** inzake het beperken van de veiligheidsrisico's verbonden aan de schietsport in Vlaanderen.

1 Vlaamse buitenlandse wapenhandel in 2018

Het oprichtingsdecreet van het Vlaams Vredesinstituut bepaalt dat het instituut jaarlijks en binnen een periode van dertig dagen een advies uitbrengt bij het jaarlijkse verslag van de Vlaamse Regering over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie.¹ De Vlaamse Regering publiceerde dat jaarverslag voor de periode 1 januari – 31 december 2018 op 27 februari 2020 in de publicatiedatabank van de Vlaamse overheid. De regeringsvorming en de aanstelling van een nieuwe minister-president, onder andere bevoegd voor wapenexportbeleid, verklaart mee dat deze indiening later was dan in de voorbije jaren.

In 2018 reikte de Vlaamse regering 617 individuele vergunningen uit voor de in-, uit- en doorvoer en overbrenging naar en vanuit Vlaanderen van militaire goederen en civiele vuurwapens. De meerderheid van de vergunningen betreft de invoer of overbrenging naar Vlaanderen (491); 120 vergunningen voor de uitvoer of overbrenging vanuit het Vlaams Gewest. Slechts 6 vergunningen hadden betrekking op de doorvoer over Vlaams grondgebied.

De totale waarde van de definitieve uitvoer of overbrenging van militair materieel via individuele vergunningen vanuit Vlaanderen bedroeg 81.6 miljoen euro in 2018. Dit bedrag is enigszins lager dan de voorbije jaren, toen deze waarde opliep tot respectievelijk 120 miljoen euro (2016) en 106 miljoen euro (2017).

In 2018 had 80% van deze uitvoer of overbrenging de (defensie-)industrie in een ander land als laatst gekende eindgebruiker. Bij een bijkomende 17% was de effectieve eindgebruiker – de krijgsmacht of overheid van een ander land – bekend, al was ook hier de defensie-industrie de eerste bestemming. Globaal genomen had 97% van de Vlaamse uitvoer of overbrenging van militaire goederen dus de buitenlandse defensie-industrie als eerste bestemming. Slechts 3% van de Vlaamse wapenexport was in 2018 rechtstreeks bestemd voor een buitenlandse krijgsmacht of andere overheidsdienst. Deze vaststelling bevestigt opnieuw dat de Vlaamse defensie-industrie binnen de globale toevokerketen vooral fungeert als toeleverancier van onderdelen aan de grotere systeemintegratoren. In 2018 werden vooral voertuigonderdelen, vliegtuigonderdelen, speciaal militair oefenmaterieel, militaire elektronica en vuurgeleidingssystemen vanuit de Vlaamse industrie geleverd aan buitenlandse defensiegerelateerde bedrijven. Meer dan de helft van deze handel was in 2018 bestemd voor de defensie-industrie in de Verenigde Staten, hetzij rechtstreeks (19%), hetzij via een omweg langs de defensie-industrie in Noorwegen (36%). Dit tweede aandeel wordt gevormd door een omvangrijke vergunning met een waarde van 27 miljoen euro voor de uitvoer van onderdelen van militaire vliegtuigen. Deze vergunning illustreert overigens opnieuw de grote impact van een beperkt aantal grote vergunningen op de aard en omvang van de Vlaamse buitenlandse wapenhandel. Naast de Verenigde Staten waren Duitsland (27%) en Brazilië (10%) de belangrijkste bestemmingslanden van Vlaamse defensiegerelateerde producten.

Naast individuele vergunningen, kunnen Vlaamse bedrijven ook via globale en algemene vergunningen defensiegerelateerde goederen overbrengen binnen de EU. In 2018 bedroeg de effectief gerealiseerde waarde van de overbrengingen via deze twee types vergunningen in totaal 29,4 miljoen euro. Omdat voor deze types vergunningen enkel de effectieve waardes van de overbrengingen relevant zijn, kunnen deze cijfers niet zomaar opgeteld worden bij de

vergunde waardes van de individuele vergunningen. In 2018 waren in totaal 6 **globale vergunningen** geldig, waarmee in totaal 7 transacties ter waarde van 1,1 miljoen euro gebeurden. Het overgrote gedeelte van deze overbrengingen is bestemd voor de (defensiegerelateerde) industrie in een ander EU-lidstaat. Het gebruik van globale vergunningen blijft daarmee op hetzelfde, relatief beperkte, niveau als de voorbije jaren. Het gebruik van de **algemene vergunningen voor definitieve overbrengingen** ligt in 2018 in vergelijking met 2017 enigszins lager en nam af van 36,3 miljoen euro in 2017 naar 28,3 miljoen euro in 2018. Vooral de algemene vergunningen voor overbrengingen naar andere Europese krijgsmachten (12,9 miljoen euro) en voor overbrengingen in het kader van intergouvernementele samenwerkingsverbanden (15,4 miljoen euro) blijven het meest gebruikt. De algemene vergunning voor overbrenging naar gecertificeerde personen is in 2018 voor het eerst effectief gebruikt, weliswaar voor een beperkte transactie ter waarde van 21.730 euro van voertuigonderdelen naar Frankrijk. De twee algemene vergunningen voor tijdelijke overbrengingen (respectievelijk voor demonstraties en voor onderhoud) werden in 2018 gebruikt voor een effectieve waarde van 786.000 euro.

De Vlaamse regering weigerde in 2018 drie individuele vergunningen: de definitieve uitvoer naar Saudi-Arabië (van militair duikmateriaal), een tijdelijke uitvoer naar Vietnam (o.a. thermische apparatuur en nachtkijkapparatuur) en een doorvoervergunning vanuit Tsjechië voor Kameroen (munitie voor vuurwapens). In 2018 keurde de Vlaamse Regering geen vergunningen goed voor uitvoer naar landen in het Midden-Oosten, met uitzondering van twee vergunningen met Koeweit als land van eindgebruik. In beide gevallen betrof het onderdelen van vaste schietstanden voor de krijgsmacht. De uitvoer naar Saoedi-Arabië werd geweigerd omdat dat land betrokken is in een gewapend conflict en de betreffende goederen in dat conflict ingezet zouden kunnen worden. Ook de systematische schendingen van het internationale humanitair recht door Saoedi-Arabië in Jemen dragen bij tot de weigering van deze uitvoervergunning.² Deze geweigerde vergunning wijst erop dat de Vlaamse regering ook in 2018 het beleid om geen uitvoer naar landen betrokken in het Jemen-conflict toe te staan wanneer de betreffende producten ingezet zouden kunnen worden in dat conflict.³ Ook het afgeleverde negatieve voorlopige advies voor een eventuele uitvoer naar India met de krijgsmacht van de Verenigde Arabische Emiraten als eindgebruiker sluit aan bij deze beleidslijn.

Een laatste vaststelling inzake de Vlaamse buitenlandse wapenhandel in 2018 is de blijvende toename van de vergunde waarde van de invoer of overbrenging van vuurwapens en munitie naar Vlaanderen. Sinds 2013 neemt de vergunde waarde van de invoer van zowel vuurwapens als munitie bijna jaar na jaar toe. Zo is de vergunde waarde van vuurwapens van 5,5 miljoen euro in 2013 gestegen tot 10,3 miljoen euro in 2018. De vergunde invoer van munitie is daarenboven van 16,4 miljoen euro in 2013 tot 24,6 miljoen euro in 2018 toegenomen.

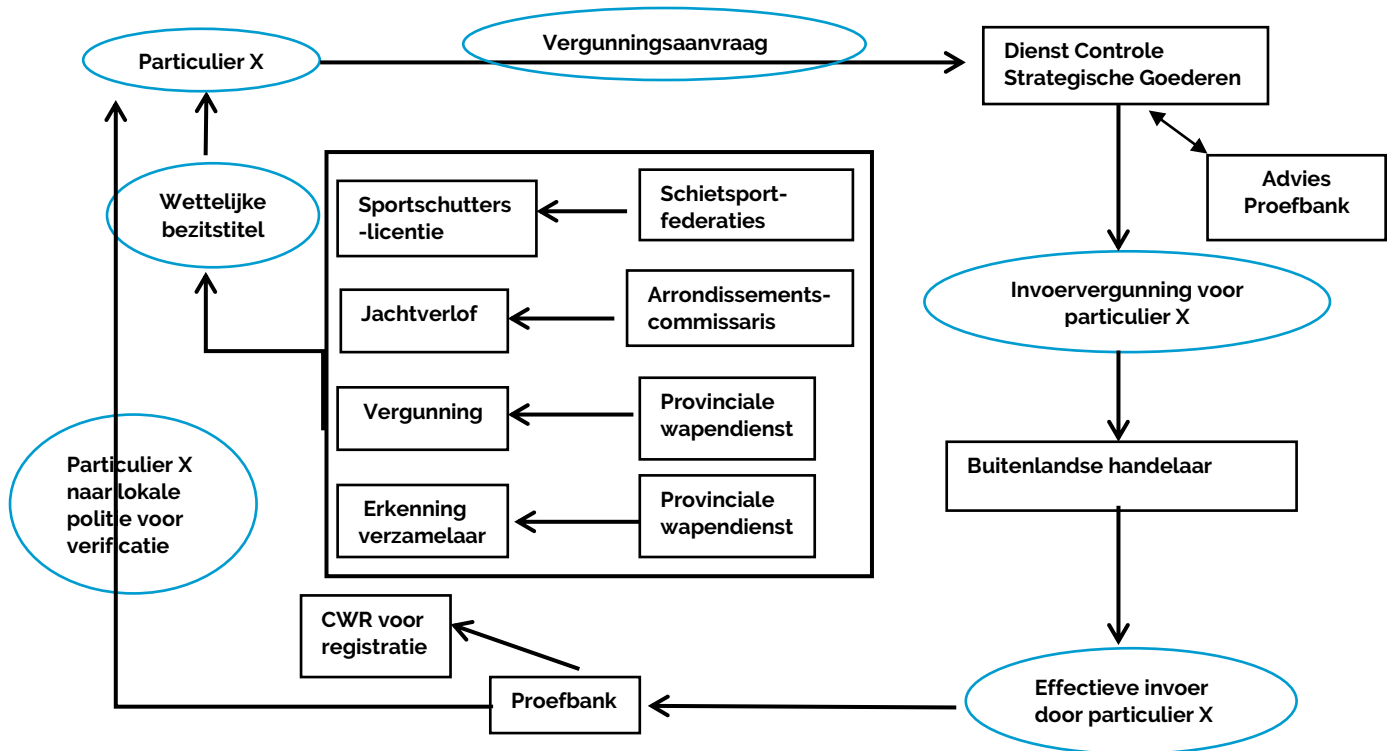
2 Uitdagingen in de controle op en opvolging van de invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen

In deze adviesnota behandelt het Vlaams Vredesinstituut de controle op de invoer van vergunningsplichtige vuurwapens en munitie in het Vlaams Gewest. Deze adviesnota bouwt verder op een grondige analyse die enerzijds op zoek is gegaan naar verklaringen voor de toegenomen vergunde invoer van vuurwapens en munitie, en anderzijds de uitdagingen van deze stijging voor het controlestelsel op de invoer van vuurwapens en munitie heeft geïdentificeerd.⁴

Hoewel de gegevens inzake de vergunde invoer slechts een eerste indicatie voor een gestegen vuurwapenbezit en -gebruik in Vlaanderen zijn, bevestigen ook gegevens uit andere databanken, zoals het Centraal Wapenregister, dat het aantal vuurwapens en actieve vuurwapenbezitters in Vlaanderen de voorbije jaren is toegenomen. Terwijl het aantal vuurwapens bestemd voor de jacht of als onderdeel van een wapenverzameling licht gestegen is, is deze stijging vooral het resultaat van de toenemende populariteit van het sportief en recreatief schieten. Een omvattende beeldvorming over de instroom en handel in vuurwapens en munitie is momenteel echter niet mogelijk. Via de triangulatie van verschillende databanken, die elk een 'deelfoto' tonen, kunnen we wel bepaalde tendensen en mogelijke verklaringen identificeren, maar de precieze handel in en bezit van vuurwapens en munitie in Vlaanderen is momenteel onmogelijk volledig in beeld te krijgen. Een gedetailleerd beeld draagt nochtans bij tot goede beleidsvorming en een gedegen parlementaire en publieke controle op dit beleid.

Figuur 1 geeft visueel de controleketen weer voor een particulier die een vuurwapen wenst in te voeren, met de verschillende diensten die hier op een of andere manier in betrokken zijn. Ingeval van invoer door een handelaar bestaat de noodzakelijke wettelijke bezitstitel uit de erkenning als wapenhandelaar uitgereikt door de federale wapendienst van de FOD Justitie. In dit geval is er geen controle door de lokale politie ter verificatie voorzien. Een gedeelde uitzondering voor particulieren en wapenhandelaars is dat invoer van vuurwapens en munitie vanuit Nederland en Luxemburg niet vergunningsplichtig is. Invoer door een handelaar is volledig vrij, particulieren hebben een zogenaamde 'blauwe kaart' nodig uitgereikt door de provinciale wapendiensten (zie 2.1).

Figuur 1: Procedure voor de invoer van een vergunningsplichtig vuurwapen door een particulier⁵

Het controlestelsel op de handel in vuurwapen en munitie bevat, zoals figuur 1 aantoont, een veelheid aan diensten en agentschappen, waarvan het Vlaamse invoercontrolesysteem het eerste onderdeel is. De Vlaamse overheid heeft het Vlaamse controlestelsel op de invoer van vuurwapens afgestemd op de regelgeving inzake het wettelijk bezit van en de binnenlandse handel in vuurwapens zoals gereguleerd door de Federale Wapenwet van 8 juni 2006.⁶ Naast een afstemming van het onderscheid tussen vrije, vergunningsplichtige en verboden wapens, komt deze afstemming vooral tot uiting in het feit dat een bewijs van een wettige reden om een vuurwapen voorhanden te hebben noodzakelijk is om een invoervergunning te krijgen. Bovendien gebeurt ook de inhoudelijke beoordeling van invoervergunningen door de dienst Controle Strategische Goederen via dat bewijs van een wettige reden. De dCSG gebruikt de bezitsvergunning of een ander document dat het wettelijk bezit van een vuurwapen toestaat – zoals een sportschutterslicentie, een jachtverlof of een erkenning als wapenhandelaar of -verzamelaar – als (enige) indicator, naast het advies van de proefbank, om het risico voor de openbare orde en veiligheid (de inhoudelijke criteria in het Wapenhandeldecreet) te toetsen. Deze keuze is in zekere zin logisch, maar op die manier worden ook bestaande beperkingen en problemen in de controle op deze wettelijke bezittitels mee opgenomen in het Vlaamse invoercontrolesysteem.

Bovendien leidt de veelheid aan actoren en diensten tot een verkokering van de controleketen. Gecombineerd met een beperkte personeelscapaciteit en een zeer gebrekkige digitalisering, leidt deze veelheid aan diensten ertoe dat afstemming en informatie-uitwisseling niet evident is, en in realiteit weinig systematisch gebeurt. Het is daarom langs de ene kant vanzelfsprekend dat elke betrokken dienst de eigen werking tracht te optimaliseren. Zo blijkt de Vlaamse dienst Controle Strategische Goederen binnen haar specifieke bevoegdheid efficiënt te functioneren in de afhandeling van invoervergunningen

voor vuurwapens en munitie. Een loutere focus op de eigen werking dreigt echter de sterke verwevenheid en onderlinge afhankelijkheid van de verschillende actoren in de controleketen ten dele te miskennen, wat dan weer de kwaliteit van de controle bemoeilijkt. Verschillende overheidsinstanties en -niveaus zijn betrokken in dit stelsel en moeten samenwerken voor een efficiënte en effectieve controle op de handel in vuurwapens en munitie.

De toenemende (vergunde) invoer van vuurwapens en munitie en het toenemende vuurwapenbezit en -gebruik in Vlaanderen dreigt bijkomende druk op dit bestaande controlestelsel te plaatsen. Deze adviesnota schuift daarom concrete aanbevelingen naar voor om de efficiëntie en effectiviteit van het bestaande controlesysteem te verbeteren. Deze aanbevelingen hebben op de eerste plaats betrekking op het invoercontrolesysteem zoals vormgegeven in het Wapenhandeldecreet en geïmplementeerd binnen de Vlaamse overheid door de dienst Controle Strategische Goederen (2.1). Omwille van de sterke verwevenheid van deze invoercontrole met andere aspecten en actoren in de controleketen op de handel en het bezit van vuurwapens en munitie in Vlaanderen, formuleert deze adviesnota verder ook concrete aanbevelingen voor een verbetering en versterking van deze bredere controleketen (2.2).

2.1 Aanbevelingen voor het Vlaamse invoercontrolesysteem

Maak het invoercontrolesysteem sluitend

Het Wapenhandeldecreet stelt de invoer van vuurwapens en munitie vanuit Nederland en Luxemburg expliciet vrij van vergunningsplicht.⁷ Het beroept zich hiervoor op het Benelux-verdrag. Wapenhandelaars die vuurwapens en munitie invoeren vanuit beide landen naar Vlaanderen kunnen dit in principe vrij doen. In de praktijk hebben particulieren echter wel een 'blauwe kaart' nodig voor de aankoop van een vuurwapen in beide landen omdat Nederland en Luxemburg wel een formeel document eisen van de bevoegde overheid in het ontvangende land om de uitvoer van een vuurwapen toe te staan. Dit administratief document kunnen Vlaamse particulieren verkrijgen via de provinciale wapendiensten. Een duidelijke wettelijke basis voor dit document ontbreekt echter.

De Benelux-uitzondering in het Wapenhandeldecreet betekent dat de provinciale wapendiensten momenteel instaan voor de controle op de overbrenging van vuurwapens door particulieren naar Vlaanderen, omdat Nederland en Luxemburg wel een formeel document vereisen om de uitvoer van vuurwapens naar Vlaanderen, of de invoer van vuurwapens vanuit Vlaanderen toe te staan. Hierdoor geeft de informatie over de vergunde invoer die de Vlaamse overheid publiceert geen volledig zicht op de totale instroom van vuurwapens in Vlaanderen.

Met het oog op een sluitend en omvattend controlesysteem en de bijhorende beeldvorming adviseert het Vlaams Vredesinstituut dat de Vlaamse overheid de overbrenging van vergunningsplichtige vuurwapens en munitie vanuit Nederland en Luxemburg naar het Vlaams Gewest (via een decreetswijziging) onder vergunningsplicht plaatst. Deze

invoervergunning kan dan in de plaats komen van de 'blauwe kaart' (waarvoor een expliciet wettelijke basis ontbreekt).

Volg het effectieve gebruik van de uitgereikte invoervergunningen beter op

De huidige controlepraktijk van de Vlaamse overheid zet vooral in op de voorafgaande controle van de aanvraag voor een invoervergunning. Opvolging van het effectieve gebruik van de uitgereikte invoervergunningen gebeurt minder systematisch. De uitbouw van het online beheerssysteem voor de aanvraag en behandeling van vergunningen, een proces dat momenteel lopende is binnen de dienst Controle Strategische Goederen, maakt het mogelijk ook het effectieve gebruik van de uitgereikte vergunningen meer systematisch op te volgen. Dit is een positieve ontwikkeling. Het Vlaams Vredesinstituut adviseert om in dit nieuwe online beheerssysteem de nodige applicaties te voorzien voor een vlotte en omvattende elektronische rapportage over het effectieve gebruik van de uitgereikte vergunningen.

Op de eerste plaats biedt de systematische opvolging van het effectieve gebruik van de uitgereikte invoervergunning de mogelijkheid een meer realistische inschatting van vergunningsaanvragen te maken. De vergelijking tussen de vergunde waarde en de effectief gerealiseerde invoer van vuurwapens of munitie biedt informatie aan de dCSG om op geregelde tijdstippen in overleg te treden met de aanvragers van de vergunningen om hen te stimuleren tot een meer realistische inschatting van de waarde van de vergunning. Op die manier zou de beeldvorming over de invoer van vuurwapens en munitie kunnen verbeteren.

Een betere opvolging van het effectieve gebruik van de uitgereikte vergunningen is bovendien belangrijk om eventueel misbruik van die vergunningen te voorkomen of op te sporen. De dCSG zou daarom bij de uitrol van deze online rapportage-applicatie tegelijkertijd procedures moeten uitwerken om de controle op het effectieve gebruik van de uitgereikte invoervergunningen zo efficiënt mogelijk te kunnen doen. Het Vlaams Vredesinstituut adviseert daarom dat de Vlaamse overheid een dergelijke duidelijke procedure uitwerkt voor een efficiënte en effectieve opvolging van het effectieve gebruik van de uitgereikte vergunningen.

Voor de systematische opvolging van het effectieve gebruik van de uitgereikte vergunningen is de koppeling aan andere databanken noodzakelijk. Met name de informatie in het Centraal Wapenregister (CWR) is belangrijk om na te gaan of de gerapporteerde invoer van vuurwapens effectief gebeurd is, of dat vuurwapens zijn ingevoerd zonder geldige vergunning. Rechtstreekse toegang tot het CWR zou daarom een meerwaarde zijn om deze systematische opvolging efficiënt te laten gebeuren. Hoewel al formeel mogelijk sinds 2010, is deze rechtstreekse toegang ondanks diverse pogingen, nog steeds niet geregeld in de praktijk. Het Vlaams Vredesinstituut adviseert daarom, net zoals in 2016⁸, dat de Vlaamse overheid er actief blijft op aandringen bij de federale overheid dat de Vlaamse dienst Controle Strategische Goederen rechtstreeks toegang krijgt tot het CWR.

Tot slot kan een betere registratie van het effectieve gebruik van de uitgereikte vergunningen – in plaats van de huidige papieren gebruikersfiches – bijdragen tot een verdere verbetering van de publieke rapportage over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel. Informatie over de effectieve buitenlandse handel in wapens, munitie en ander militair materieel naar en vanuit Vlaanderen is momenteel niet voorhanden, omwille van de gebrekkige digitalisering. Het

Vlaams Vredesinstituut adviseert daarom dat de Vlaamse regering in de toekomstige jaarlijkse verslagen buitenlandse wapenhandel expliciet rapporteert over de waarde van de effectieve invoer en uitvoer van (civiele) vuurwapens, munitie en ander militair materieel. Deze informatie is relevant voor een adequate publieke en parlementaire controle op het gevoerde beleid en voor een gedegen beeldvorming over de handelsstromen in wapens en munitie naar en vanuit het Vlaams Gewest.

2.2 Aanbevelingen voor een meer efficiënte en effectieve controle op de handel in vuurwapens en munitie

Neem maatregelen om de complexiteit van het controlesysteem te verminderen

Het controlesysteem op de handel in vuurwapens en munitie is een lange keten met veel verschillende actoren met elk een eigen bevoegdheid, eigen praktijken en beleidskeuzes en georganiseerd vanuit verschillende overheidsniveaus. Naast de gewestelijke controlediensten (zoals de dCSG in Vlaanderen) zijn ook andere regionale (Vlaamse) agentschappen, de federale overheid, de provinciale overheden, lokale politiediensten en Vlaamse private organisaties (de erkende schietsportfederaties) in zekere mate betrokken bij dit controlesysteem. De efficiëntie en de effectiviteit van de controle op de invoer van vuurwapens is echter mee afhankelijk van de andere diensten, maar ook van de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen deze diensten. In realiteit leidt dit lappendeken tot een verkokering van de controleketen, met negatieve gevolgen voor de snelheid en kwaliteit van de controle.

Het loont daarom de moeite om initiatieven te identificeren die kunnen helpen deze bestaande complexiteit en versnippering te verminderen. Het Vlaams Vredesinstituut adviseert daarom dat de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement onder meer onderzoeken of het samenbrengen van de verschillende Vlaamse bevoegdheden inzake de controle op vuurwapenhandel, -bezit en -gebruik onder één Vlaamse overheidsdienst een toegevoegde waarde kan betekenen in het tegengaan van de huidige complexiteit en versnippering.

Een minder versnipperd veld kan potentieel ook beperkte financiële middelen samenbrengen voor de ontwikkeling van een overkoepelend beheerssysteem waarin informatie die momenteel verspreid zit over verschillende databanken en diensten in één systeem wordt geïntegreerd (zie verder ook bij de aanbevelingen inzake digitalisering).

Versterken van samenwerking, afstemming en overleg

Het geïntegreerde karakter van het controlesysteem betekent daarnaast dat regelmatig overleg tussen de betrokken diensten en overheidsniveaus nodig is en zal blijven om het beleid en wetgeving op elkaar af te stemmen en manieren voor informatie-uitwisseling te bespreken. Aanpassingen op het ene overheidsniveau of binnen de ene dienst hebben onvermijdelijk impact op de andere niveaus en diensten. De huidige controlepraktijk is

echter een lappendeken van bevoegde diensten, met elk specifieke verantwoordelijkheden en bevoegdheden, zonder overkoepelende aansturing.

Het Interfederaal comité ter bestrijding van de illegale wapenhandel (IOBW) lijkt alvast formeel gezien een geschikt forum voor verdere afstemming, overleg en samenwerking inzake de controle op de legale wapenhandel. Een sluitend controlesysteem voor legale wapenhandel is immers belangrijk om illegale wapenhandel te voorkomen en aan te pakken. Dit comité kan daarom de noodzakelijke forumrol vervullen om onder meer de impact van aanpassingen in het geldende juridisch kader of in het gevoerde beleid op andere diensten te bespreken, en om de relevantie van uitgewisselde informatie te optimaliseren

Het Vlaams Vredesinstituut adviseert de Vlaamse overheid daarom er bij de bevoegde federale diensten en de relevante interfederale overlegstructuren op aan te dringen het IOBW op te waarderen tot een forum waar ook de controleketen op de legale wapenhandel wordt besproken en maatregelen tot verbetering van deze keten kunnen worden uitgewerkt.

Versterk de administratieve capaciteit van de betrokken instanties en diensten

Binnen de dCSG moet voldoende capaciteit aanwezig zijn voor een efficiënte en effectieve uitvoering van de noodzakelijke controles van vergunningsaanvragen en voor een goede opvolging van de uitgereikte vergunningen. Een adequaat personeelsbestand is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Op dit vlak ligt echter niet enkel een verantwoordelijkheid voor de Vlaamse overheid, maar ook voor de federale en provinciale overheden. Zo kampen bijvoorbeeld ook verschillende provinciale wapendiensten met een beperkte personeelsbezetting. Dit leidt in een aantal provincies onder meer tot lange doorlooptijden en problemen met het naleven van wettelijk opgelegde termijnen voor controle (zoals de vijfjaarlijkse controles).⁹

Het Vlaams Vredesinstituut adviseert daarom dat de Vlaamse overheid nagaat in welke mate een versterking van de dienst Controle Strategische Goederen nodig is om een goede en efficiënte opvolging van de uitgereikte invoervergunningen te garanderen. Daarnaast adviseert het Vredesinstituut dat de provincies en de federale overheid investeren in de capaciteitsopbouw van de betrokken diensten om de snelheid en kwaliteit van de controles verder te optimaliseren.

Zet verder in op de digitalisering van de verschillende databeheerssystemen

Een efficiëntere controle en opvolging hangt niet alleen af van een uitbreiding van de personeelsbezetting. Naast een betere afstemming en samenwerking tussen de verschillende betrokken diensten (zie eerder), een eventuele samenvoeging van verschillende Vlaamse controlebevoegdheden, biedt ook een verdergaande digitalisering een meerwaarde om het bestaande controlesysteem sneller en beter te maken. Verschillende beheerssystemen in de controleketen kennen momenteel nog een papieren afhandeling. Ook de informatiedeling en -uitwisseling tussen verschillende diensten gebeurt nog grotendeels op papier of via email. Niet enkel verhoogt deze praktijk de inefficiëntie van het controlesysteem en leidt het tot

langere doorlooptijden, het verhoogt ook de drempel tot een systematische controle en opvolging.

De digitalisering van het beheerssysteem van de dienst Controle Strategische Goederen is al een belangrijke stap vooruit naar een meer efficiënte en effectieve controle en opvolging van de uitgereikte vergunningen. De noodzaak aan een verdere digitalisering geldt echter voor het volledige controlesysteem op de handel in en het bezit van vuurwapens. De sterke verwevenheid van het controlestelsel en de afhankelijkheid van informatie vanuit andere diensten voor de Vlaamse invoercontrole maakt de digitalisering van die andere diensten niet enkel nodig, het betekent ook dat werk moet worden gemaakt van de interoperabiliteit van de verschillende databanken, met voldoende rechtstreekse toegang tot relevante informatie in andere systemen. De loutere digitalisering van de bestaande databanken is niet voldoende om de huidige verkoking van de controleketen aan te pakken. Ook op dit vlak kan de integratie van de verschillende Vlaamse controlebevoegdheden inzake vuurwapens eventueel voordelen opleveren.

Het Vlaams Vredesinstituut adviseert daarom dat de verschillende betrokken diensten en overheidsniveaus investeren in een adequate digitalisering van de bestaande controlesystemen en daarbij expliciet oog hebben voor de interoperabiliteit en verbondenheid van deze systemen en databanken.

Eindnoten

- ¹ Artikel 6 2° Decreet van 7 mei 2004 houdende oprichting van een Vlaams instituut voor Vrede en Geweldpreventie bij het Vlaams Parlement, B.S., 18 augustus 2004.
- ² Bourgeois, G., antwoord op de schriftelijke vraag 343 d.d. 28 augustus 2018 door T. Soens tot minister-president G. Bourgeois, *Schriftelijke Vragen en Antwoorden, zitting 2017-2018*, Vlaams Parlement, 19 oktober 2018.
- ³ Cops, D. (2017), *De Vlaamse vergunningspraktijk voor wapenexport. Elementen voor een uitgewerkt wapenexportbeleid*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- ⁴ Cops, D. & Duquet, N. (2020). *De invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen. Evoluties, verklaringen en uitdagingen voor controle*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- ⁵ Cops, D. & Duquet, N. (2020). *De invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen. Evoluties, verklaringen en uitdagingen voor controle*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p. 51.
- ⁶ Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, B.S., 9 juni 2006.
- ⁷ Artikel 3 §4 Wapenhandeldecreet.
- ⁸ Vlaams Vredesinstituut (2016), *Advies over de bestrijding van illegale vuurwapens in België*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- ⁹ Duquet, N. (2018), *Een schot in de roos? Uitdagingen inzake de regulering van de schietsport in Vlaanderen*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut.